

Д 13.20.662 И. Арабаев атындагы КМУнун жана Кыргыз билим берүү академиясынын алдындагы диссертациялык кеңештин эксперти, педагогика илимдеринин доктору, профессор Алимбеков Акматалиндин 13.00.01 - "Жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы" адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн сунушталган Кошалиева Салтанат Шайдуллаевнанын «Мектепке чейинки курактагы балдардын ден соолугун чыңдоочу технологияларды колдонуунун педагогикалык шарттары» темасындагы диссертациясы боюнча корутундусу

Эксперт изденүүчү Кошалиева Салтанат Шайдуллаевнанын педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алуу үчүн аткарылган «Мектепке чейинки курактагы балдардын ден соолугун чыңдоочу технологияларды колдонуунун педагогикалык шарттары» темасындагы диссертациясын карап чыгып, төмөнкү чечимге келди:

1. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши: Сунушталган кандидаттык диссертация диссертациялык кеңештин профилине туура келет. Диссертациянын проблемасы, мазмуну жана алынган натыйжалары 13.00.01 - жалпы педагогика, билим берүүнүн жана педагогиканын тарыхы адистиктеринин паспортуна жооп берет.

Изилдөөнүн максаты: Мектепке чейинки курактагы балдардын ден соолугун чыңдоого көмөк көрсөтүүчү, ден соолукту сактоочу заманбап технологияларды аныктоо.

2. Изилдөөнүн алдында коюлган үч милдет:

1. Мектепке чейинки курактагы балдардын ден соолугун чыңдоочу технологияларды колдонуунун теориялык негиздерин айкындоо.
2. Мектепке чейинки курактагы балдардын ден соолугун чыңдоочу технологияларды колдонуунун педагогикалык шарттарын аныктоо жана теориялык моделин иштеп чыгуу.
3. Мектепке чейинки курактагы балдардын ден соолугун чыңдоочу технологияларды колдонуунун педагогикалык шарттарынын натыйжалуулугун эксперименталдык түрдө текшерүү.

Изилдөөнүн объектиси: Мектепке чейинки курактагы балдардын ден соолугун чыңдоочу педагогикалык технологиялар.

Изилдөөнүн предмети: Мектепке чейинки курактагы балдардын ден соолугун чыңдоого көмөк көрсөтүүчү ден соолукту сактоочу педагогикалык технологияларды пайдалануу боюнча окуу-тарбиялык процесс.

Диссертациянын темасы мектепке чейинки мекемелердеги балдардын ден соолугун чыңдоонун практикалык аспектилерин изилдөөгө багытталып, бул чөйрөдөгү көйгөйлөрдү

камтыганы менен актуалдуу. Бүгүнкү күндө мектепке чейинки билим берүүнүн теориясы жана практикасына байланыштуу ден соолукту чыңдоо технологияларын колдонуу жетиштүү деңгээлде иштелип чыккан эмес. Ошондуктан, акыркы жылдары Кыргызстандын билим берүү мейкиндигинде балдардын ден соолугун коргоо жана чыңдоо багытындагы коомдук-педагогикалык кыймылдар кыйла активдешип келе жатканы бекеринен эмес. Мектепке чейинки билим берүү уюмдарында ден соолукту сактоочу билим берүү процессин өнүктүрүү багыттарынын бири — ден соолукту сактоочу чөйрөнү түзүү максатын көздөө болуп саналат.

Бала бакчалардагы таалим-тарбия чөйрөсү дүйнөлүк жана ата мекендик практикада сыноодон өткөн педагогикалык технологияларга негизделиши зарыл. Бирок, бул жагдай педагогикалык технологияларды натыйжалуу колдонуунун шарттарына байланыштуу илимий изилдөөлөргө таянууга тийиш. Ошондуктан, каралып жаткан диссертациянын темасынын актуалдуулугу шек жаратпайт.

Изилдөөнүн мазмуну Кыргыз Республикасынын Президентинин 2021-жылдын январь айында чыккан «Инсандын руханий-адеп-ахлактык өнүгүүсүн жана дене тарбиясын камсыз кылуу жөнүндө» Жарлыгына үндөш келет.

3. Илимий натыйжалар:

3.1 Иште мектепке чейинки педагогика илимин өнүктүрүү боюнча төмөнкү натыйжалар алынган:

1-натыйжа: Мектепке чейинки мекемелерде балдардын ден соолугун чыңдоого багытталган педагогикалык технологиялардын өзгөчөлүктөрү жана аларды колдонуунун теориялык негиздери аныкталган.

2-натыйжа: Мектепке чейинки билим берүү уюмдарында ден соолукту сактоочу технологияларды пайдалануунун модели жана педагогикалык шарттары аныкталган.

3-натыйжа: Айкындалган модель жана педагогикалык шарттардын натыйжалуулугу эксперимент аркылуу текшерилген.

Илимий натыйжалардын ишенимдүүлүгү теориялык негиздүү жоболорго таянуу, тиешелүү илимий булактарды терең изилдөө, талдоо, аныктоочу, калыптандыруучу жана текшерүүчү педагогикалык эксперименттерди жүргүзүү, алынган эмпирикалык материалдарды талдоо, жалпылоо жана синтездөө ыкмаларын колдонуу аркылуу бекемделет.

3.2. Иштин теориялык мааниси: Изилдөөнүн жетиштүү деңгээлдеги теориялык мааниси бар, анткени илимий адабияттарды талдоо жана жалпылоо аркылуу мектепке чейинки мекемелерде балдардын ден соолугун чыңдоого багытталган педагогикалык технологияларга байланыштуу негизги түшүнүктөр талдоого алынып, конкреттештирилген.

Мектепке чейинки курактагы балдардын ден соолугун чыңдоого багытталган педагогикалык технологияларды колдонуу принциптерин жана этаптарын камтыган модел иштелип чыгып, анын педагогикалык шарттары аныкталган.

4. Алынган натыйжалардын практикалык мааниси: «Мектепке чейинки билим берүү мекемелеринде ден соолукту сактоочу педагогикалык технологияларды пайдалануу» аттуу программа жана ден соолукту сактоочу педагогикалык технологиялардын сапатын баалаган диагностикалык инструменттердин комплекси мектепке чейинки билим берүү мекемелеринде колдонулушу мүмкүн. Диссертациянын натыйжалары ЖОЖдордун мектепке чейинки билим берүү бөлүмдөрүнүн студенттерине жана магистранттарына педагогика сабактарын окутууда окуу-методикалык комплекстерди түзүүдө, курстук жана бүтүрүү квалификациялык иштерин жазууда, ошондой эле аталган тармактар боюнча илимий иштерди жалпылоодо пайдаланылышы мүмкүн.

Илимий изилдөөлөрдүн негизинде изденүүчү тарабынан 9 макала жарыяланган. Патент алуу же тиешелүү акты аркылуу практикага киргизүү фактылары көрсөтүлгөн эмес. Алынган натыйжалардын практикалык мааниси жетиштүү деңгээлде бааланып, аларды мектепке чейинки билим берүү уюмдарында, мугалимдерди даярдоо, квалификациясын жогорулатуу жана кайра даярдоо ишмердүүлүгүндө кеңири колдонсо болот.

6. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши: Авторефераттын мазмуну негизинен диссертациянын мазмунуна дал келет. Авторефераттын кыргыз, орус жана англис тилдериндеги резюмелери бири-бирине шайкеш келет.

7. Мүчүлүштүктөр жана алардын үстүндө иштөө боюнча сунуштар:

Диссертациянын аталышында айрым катачылыктарга жол берилген. Тема «Мектепке чейинки курактагы балдардын ден соолугун чыңдоочу технологияларды колдонуунун педагогикалык шарттары» деп аталып, мазмунунда дал келет.. Изилдөөнүн актуалдуулугу, максаты, предмети жана милдеттери мазмундук жана стилистикалык жактан олуттуу коррекцияны талап кылат.

2. Эреже боюнча, биринчи бөлүмдө изилдөөнүн базалык түшүнүктөрү, теориялык негиздери жана теманын илимде изилденүү абалы тууралуу такталуу анализ берилүүсү керек. Бул диссертацияда изилденген проблеманы чечүү боюнча эң жакын изилдөөлөр жетиштүү талдоого алынган эмес. Адабияттар тизмесиндеги бир топ илимий булактар диссертациянын аналитикалык текстинен сыртта калган.

3. Изилдөө методдору тууралуу маалыматтарды тактоо зарыл. Сурамжылоого багытталган айрым суроолор мектепке чейинки балдардын курактык жана таанымдык өзгөчөлүктөрүнө толук шайкеш келбейт (138-б.). Констатациялоочу экспериментке катышкан балдардын айырмачылыктары тууралуу маалыматтарды тактоо керек. Анкета жана эксперименттердин

мазмуну, структурасы, натыйжаларын баалоо процедуралары тууралуу толук маалыматтарды кошуу зарыл. Калыптандыруучу эксперименттин натыйжаларын балдардын билим деңгээли менен гана чектөө туура эмес. Натыйжаларды когнитивдик, регулятивдик жана жүрүм-турумдук аспектилер боюнча баалоо керек.

4. Корутунду бөлүмүнүн пункттарына изилдөөнүн илимий натыйжаларына негизделген түзөтүүлөрдү киргизүү зарыл. Практикалык сунуштар өтө жалпы берилген. Алар изилдөөнүн натыйжаларынан чыгарылышы керек. Жалпы алганда, илимий корутундулар олуттуу түзөтүүгө муктаж.

7. Сунуштар: Жогоруда белгиленген кемчиликтерди олуттуу деп эсептейм жана тиешелүү оңдоолорду жана түзөтүүлөрдү киргизүү зарыл экенин баса белгилейм.

8. **Кабыл алуу боюнча сунуш:** Диссертацияны айрым түзөтүүлөрдүн негизинде кабыл алууга болот.

Бүтүм. Кошалиева Салтанат Шайдуллаевнанын педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн даярдалган «Мектепке чейинки курактагы балдардын ден соолугун чыңдоочу технологияларды колдонуунун педагогикалык шарттары» деген темадагы диссертациясы 13.00.01 - «Жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы» адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн өз алдынча аткарылган илимий-квалификациялык иш катары эсептөөгө болот. Бирок, диссертацияда бир катар кемчиликтер орун алгандыгына байланыштуу, ал оңдоолорго жана түзөтүүлөргө муктаж.

10. Диссертациялык кеңештин эксперти сунуштаган документтерди карап чыгып, И. Арабаев атындагы КМУга жана Кыргыз билим берүү академиясына караштуу Д 13.23.662 диссертациялык кеңешине 13.00.01 - «Жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы» адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн Кошалиева Салтанат Шайдуллаевна тарабынан аткарылган «Мектепке чейинки курактагы балдардын ден соолугун чыңдоочу технологияларды колдонуунун педагогикалык шарттары» деген темадагы диссертацияны олуттуу деп эсептеп, алдын ала коргоого кабыл алууга сунуштаймын.

Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин профессору,

педагогика илиминин доктору

Алимбеков.А

Эксперт А.Алимбековтун колун тастыктаймын

Окумуштуу катчы, п.и.к., доцент

Абдыкапарова А.О.

22.11.2023 г. ОК:
КОЛ ТАМГАСЫН ТАСТЫКТАЙМЫН
ПОДПИСЬ ЗАВЕРЯЮ